

Çilek dünyada ve ülkemizde yetiştiriciliği yapılan en önemli üzümsü meyvelerendir. Benzersiz aroması ve nefis tadıyla dünya çapında bir çekiciliğe sahiptir. Son yıllarda taze tüketim yanında pastacılık gibi alanlarda da kullanılması ile yılın 12 ayında talep gören bir meyve olmuştur. Hatta çilek yerine çikolata çilekleri bile hediye edilir hale gelmiştir. Marketlerde saksı içinde amatör olarak yetiştirilmek hatta bir süs bitkisi olarak kullanılmak üzere saksıda çilek bitkileri de bulmak mümkündür

Bitkisel Özellikleri

Çilek yüzlek ve saçak köklü bir bitkidir. Kökler 25-30 cm'ye kadar gider. Oldukça kısa bir gövdeye sahiptir.

5'li çilek yapısına sahiptir. Çanak taç yapraklar 5 ve 5'in katlarıdır. Çiçek tomurcuğu primer saklım şeklinde olup bunlardan sekonderler ve tersiyerler oluşuyor.

Ekolojik İstekleri

Toprak: Çilek yetiştiriciliğinde en ideal toprak; pH 6,5-7 olan, su tutma kapasitesi düşük, kumlu tınlı hafif bünyeli topraklardır. Kireci fazla topraklar çilek için uygun değildir. Toprak PH' sı 7.0 - 7.5 olan topraklarda önemli bir problem yaratmamaktadır.

Sıcaklık: Çilek -10 °C'ye kadar özel bir tedbir almadan yetiştirilebilir. Daha soğuk bölgelerde bitkilerin saman, kuru yaprak v.s. gibi materyallerle örtülerek dondan korunması gerekir. İlkbaharın geç donları Akdeniz bölgesi ve benzeri yerlerde sorun olabilir. Açıkta çilek yetiştiriciliği, gerekli tedbirler alındığı takdirde tüm bölgelerimiz için uygundur.

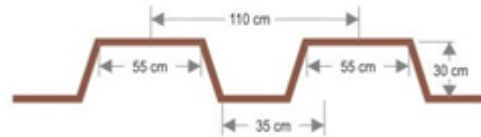
Nem: Nem bakımından pek seçici değildir. Nem yüksek olduğunda mantarsal hastalıkların yayılması, özellikle antraknoz, botriyotis gibi hastalıkların artması söz konusudur.

Gün Uzunluğu: Çilekte kısa günde çiçek gözleri, uzun günde kol gelişimi olur. Bu sebeple çilekte verim ile gün uzunluğu çok yakından ilgilidir. Bu sebeple bir bölgeye uyan çeşit, diğer bölgeye uymayabilir. Çiçek gözü oluşumunda gün uzunluğu ile sıcaklık ilişkisi ve çeşit özelliği arasında çok yakın bir ilişki bulunmaktadır.

Yetiştirme Tekniği

Toprak Hazırlığı ve Dikim: Toprakta su birikmesinin önlenmesi için gereken tesviye yapılır. Toprak derin (en az 50- 60 cm) işlenip pulluk tabakası (sert tabaka) kırılır. Kök gelişimi için gerekli olan 30 cm'lik toprak sürümü yapılır. Toprak dezenfeksiyon (metam potasyum, metam sodyum, basamid, solarizasyon v.s.) yapılır. Toprak havalandırılır, kültivatörle sürülür ve kesekler kırılır.

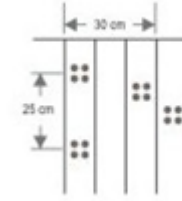
Toprak hazırlığı yapıldıktan sonra dikim seddeleri hazırlanır, damlama sistemi kurularak malç çekilir ve toprak bolca sulanarak dikime hazır hale getirilmiş olur.

Şekil 1. Sedde Hazırlığı

Kullanacağımız fide türü ya da yetiştirme tekniğine göre dikim tarihleri değişiklik göstermektedir. Frigo fide kullanıyorsak dekara 5500-6000 adet, taze ya da tüplü kullanıyorsak 6000-7000 adet fide kullanılır. Frigo fide kullanıyorsak, nötr gün çeşitleri, 1 Nisan – 30 Haziran tarihleri arasında dikilir. Kısa gün çeşitleri için genellikle yaz dikimi uygundur. Taze fide kullanıyorsak sonbahar dikimi yapılır.

Dikim aralığı, sıra arası 30 cm, sıra üzeri 25-40 cm olarak dikim yapılır.

Şekil 2. Dikim Mesafeleri

Dikim derin ya da yüzlek olmayacak bir şekilde, kökler dışarıda kalmayacak şekilde, toprakta dik kalacak şekilde özel aletlerle (dikim maşası gibi) yapılmalıdır. Dikim dikkatli yapılmazsa fide kayıpları kaçınılmazdır.

Bakım İşleri

Dikimden bir gün sonra derin ve yüzlek olanlar düzeltilir. Dikimden sonra açan çiçekler makasla alınır (frigo fide ile dikim yapılmışsa). Çiçek alınırken kök bölgesinin oynamamasına özen gösterilir. İlk çiçekten sonra gelen çiçekler meyveye bırakılır. Kol alma dikimden 40-50 gün sonra başlar ve 15-20 gün ara ile 1-2 defa yapılır. Bu işte makas kullanılır.

Sulama: Çilek aşırı suya karşı hassas bir bitkidir. Bu nedenle dengeli bir sulama yapılmalıdır. Aşırı sulama sonucu mantarsal hastalıklar ve kloroz ortaya çıkar. Kök bölgesinin her zaman tavlı olmasına dikkat edilir. Yağmurlama ve damlama sistemlerinin birlikte kullanılması tavsiye edilir. Özellikle dikimden sonraki ilk 5-6 hafta yağmurlama önerilir. Fakat şart değildir. Salma sulama önerilmemekle birlikte eğer yapılacaksa da çok dikkat edilmelidir.

Yabancı Ot Kontrolü ve İlaçlama: Dikim sonrası sedde araları için değişik herbisitler kullanılabilir. Ayrıca toprak yapısı ve sulamaya göre otlama olması durumunda çapalama ile yabancı ot kontrolü yapılabilir.

Yaz döneminde daha çok kırmızı örümcek, afit ve kurt mücadelesi yapılır. Çiçekler ve kol

alındıktan sonra fungusit verilir. Çiçeklenme döneminde ilki çiçeklenme %25 olduğunda, daha sonra meyve başlangıcından itibaren Botrytis'e karşı ilaçlama yapılır. Kırmızı örümceğe ve Thrips'e çok dikkat edilmesi gerekir. Her dönemde toprak altı haşerelerine karşı dikkatli olunmalıdır.

Gübreleme: Toprak dezenfeksiyonundan önce dekara 3-4 ton çok iyi yanmış hayvan gübresi verilmelidir. Taban gübresi toprağın yapısına göre değişmekle birlikte dekara (saf olarak), 4 kg Azot, 7 kg Fosfor, 20 kg Potasyum verilebilir. Mümkünse, toprakta yavaş eriyen gübreler kullanılmalıdır.

Dikimden 3 hafta sonra gübreleme başlar. Dekara günlük 0,20-0,25 kg/da Azot verilir. Bu uygulama Kasım'a kadar devam eder. Kasım - Ocak arasında su ve gübre verilmez. Şubat ayından itibaren toprak ısısına bağlı olarak günlük 0,20-0,25 kg/da Azot ile 0,25-0,40 kg/da Potas verilir. (Özellikle kış aylarında kaliteli gübre kullanılması toprak tuzluluğunu düşük tutacağı için tavsiye edilir) Dikimden itibaren Kloroz (Sarılık) görüldüğü an dekara 500 g Sequestrene Fe (Demir) veya diğerleri damlama ile verilir ve gerektiğinde bu işlem tekrar edilir. Gübreleme toprağın karakterine ve bölgeye göre değişebilir. Bunun için mümkünse ayda bir toprak analizi yapılmalıdır.

Tozlanma ve Döllenmeye Yardım: Çilek kendine verimli bir bitki olduğu için herhangi bir tozlayıcıya ihtiyaç duyulmamaktadır. Fakat serada yetiştiricilik yapılıyorsa kış döneminde tozlanma için bal ya da bombus arıları kullanması olumlu sonuçlar verir.

Derim ve Pazara Hazırlama

Derim dikkatli bir şekilde elle yapılır. Maksimum meyve kalitesi için tek dokunuşta hasat yapılmalı, derim yapılırken meyvelerin tırnaklanmamasına dikkat edilmelidir. Uzak

pazarlara gönderilecek meyveler 3/4 oranında kızardığı zaman derimi yapılmalıdır.

Ham toplanan meyveler olgunlaşmaz. Meyveler 2/3 oranında pembe veya kırmızı renkte ve birbirine yakın olgunlukta toplanmalıdır. Derim, pazarın üretim bölgesinden uzaklık durumuna göre ayarlanmalıdır. Aşırı olgunlaşmaya izin verilmemelidir. Derim yapılırken, 1. ve 2. kalitedeki meyveler farklı toplama kaplarına yapılmalıdır. Çilek hassas bir meyve olduğu için, sınıflandırma aynı anda yapılmalıdır. Aksi halde hasattan sonra sınıflandırma için meyvenin tekrar elden geçirilmesinde meyve zarar görür.

Muhafaza

Çilek hassas bir meyve olduğu için derim sabahın erken saatlerinde yapılmalı ve derimi yapılan meyveler güneşte bekletilmeden hemen gölgeye alınmalı ve mümkün olan en kısa zamanda ön soğutma yapmak üzere soğuk hava deposuna taşınmalıdır. Derimi yapılan meyveler bahçede üstü açık bir ortamda sıcakta (yaklaşık 30 °C'de) uzun süre bekletilirse manav ömrü birkaç saate kadar düşebilir.

🏠: Alparslan Türkeş Bulvarı, No: 492
33740, Erdemli / MERSİN
🌐: <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/alata>
@: alata@tarimorman.gov.tr
☎: 0 324 518 00 52
🖨: 0 324 518 00 80

T.C.

TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI

Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü

Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü

Çilek Yetiştiriciliği

Dr. Kader ERÇİK

Mersin-2022